

DOCTRINA

PROBLEME DE REGLEMENTARE ȘI APLICARE A NORMELOR PROCESUALE PRIVIND ASIGURAREA ACȚIUNII CIVILE

Elena Belei,
doctor în drept,
conferențiar universitar
Catedra Drept Procesual Civil,
USM

Noțiunea și sediul materiei

Asigurarea acțiunii civile este o instituție a procesului civil, constând dintr-o totalitate de măsuri dispuse de către judecător sau de către instanța de judecată la solicitarea părții interesate, menite să garanteze executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive.

Suportul normativ al asigurării acțiunii civile de către instanțele judecătorești din RM include nu doar Codul de procedură civilă¹, ci și alte legi organice:

Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000;

- Codul de executare nr. 443 din 24.12.2004 Cartea întâi. Executarea hotărârilor cu caracter civil;
- Legea nr. 161 din 12.07.2007 privind protecția desenelor și modelelor industriale;
- Legea nr. 23 din 22.02.2008 cu privire la arbitraj;
- Legea nr. 38 din 29.02.2008 privind protecția mărcilor;
- Legea nr. 39 din 29.02.2008 privind protecția soiurilor de plante;
- Legea nr. 50 din 07.03.2008 privind protecția invențiilor;
- Legea nr. 66 din 27.03.2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate;
- Legea nr. 139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe;
- Legea nr. 64 din 23.04.2010 privind libertatea de exprimare.

Scopul asigurării acțiunii civile și măsurile asigurătorii

Întrucât asigurarea acțiunii civile constă din limitări, interdicții sau obligații dispuse în mod operativ de către judecător sau instanță, măsurile de asigu-

rare a acțiunii civile trebuie aplicate cu o deosebită atenție, ținând cont de următoarele reguli de procedură:

În primul rând, scopul asigurării acțiunii trebuie să fie invocat și justificat de persoana care solicită aplicarea măsurilor de asigurare. Art.174 CPC enunță o singură motivație de a cere asigurarea acțiunii civile - în cazul în care neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești.²

Alte legi organice identifică și un alt obiectiv al măsurilor de asigurare, în scopul prevenirii unei pagube iminente (art. 22, alin.(1) din Legea privind libertatea de exprimare,³ art. 21, alin.(2) din Legea contenciosului administrativ⁴). În materia protecției proprietății intelectuale prin asigurarea acțiunii se urmărește același scop, doar că este altfel formulat de către legiuitor: „*Dacă s-a constatat faptul sau iminența încălcării drepturilor...*”⁵ „*cu scopul de a preveni orice încălcare iminentă a dreptului...*”⁶. Realmente, încălcarea sau iminența încălcării dreptului protejat se exprimă în prejudicii care ulterior pot fi pretinse.

În al doilea rând, măsurile de asigurare a acțiunii sunt prevăzute nelimitativ în CPC, precum și în legile speciale.

Caracterul nelimitativ rezultă cert din alin.(2), art.175 CPC: „*Judecătorul sau instanța poate aplica, după caz, și alte măsuri de asigurare a acțiunii care să corespundă scopurilor specificate la art.174*”.

Această libertate a judecătorului sau a instanței de judecată este o aparență, întrucât depășirea scopului asigurării acțiunii echivalează cu o încălcare gravă a drepturilor părții opuse în cadrul procesului civil. Astfel, nu se justifică de scopul legitim și nici de principiul procesului echitabil suspendarea la cerere sau din oficiu a ordinului de concediere a salariului, indiferent de statutul de funcționar public al acestuia.⁷ Sau asigurarea acțiunii prin „*suspendarea executării contractului de locațiune*” ori „*interzicerea de a desfășura activitate de antreprenoriat în spațiile închiriate*” sau „*interzicerea semnării contractelor de prestări de servicii*” atunci când se cere declararea nulității contractelor respective. În asemenea cazuri, nu se justifică prin nici un argument scopul legitim al asigurării acțiunii. În cazul în care pretențiile reclamantului vor fi admise, executarea hotărârii judecă-

toarești nu este pusă în pericol. Efectul unei nulități dispuse definitiv de către instanța de judecată este *restitutio in integrum*, consecință care poate fi realizată efectiv fără a interveni anticipat în buna desfășurare a activității de întreprinzător. Judecătorul sau instanța riscă nu doar să se expună asupra fondului cauzei altfel decât prin hotărâre judecătorească, ci și să-și depășească atribuțiile, aducând atingere activităților care echivalează cu dreptul de proprietate, ele fiind protejate de lege, inclusiv art.1, Protocolul 1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului.⁸

La fel nu este legală interdicția pârâtului sau a altor persoane de a părăsi țara ca măsură de asigurare a acțiunii, întrucât aceasta este o măsură de asigurare a executării hotărârii (art. 64 CE⁹). Fiind aplicată de către judecători în cursul examinării cauzelor civile, ea va avea un caracter neîntemeiat, ilegal și disproportionat și va afecta libertatea de circulație a persoanelor.

Bineînțeles că orice măsură de asigurare a acțiunii civile prezintă un grav discomfort pentru persoana căreia îi este opozabilă, de aceea judecătorul sau instanța va trebui să țină cont nu de scopul urmărit de reclamant, ci de cel prevăzut de lege, precum și de valoarea acțiunii. Deși art.175, alin.(2) CPC prevede că „*pot fi admise concomitent mai multe măsuri de asigurare a acțiunii, dacă valoarea bunurilor sechestrate nu depășește valoarea acțiunii*”, considerăm că acest text de lege se referă cu precădere la aplicarea sechestrului pe bunurile sau pe sumele de bani ale pârâtului, inclusiv pe cele care se află la alte persoane, deși nu este exclusă aplicarea în același timp a câtorva măsuri de asigurare: lit.a), b) și/sau c), art.175 CPC.

Concomitent, la determinarea cuantumului valorii bunurilor sechestrate, judecătorul sau instanța de judecată trebuie să țină cont de mărimea taxei de stat, care va fi inclusă în valoarea acestor bunuri.¹⁰

Sechestrul pe bunuri sau bani este cea mai frecventă măsură de asigurare a acțiunii civile. În cazul în care reclamantul nu va concretiza bunurile pe care urmează să fie aplicat sechestrul, executorul judecătoresc va ține cont de consecutivitatea prevăzută la al.(2), art. 90 al CE:

a) în primul rând, vor fi sechestrate bunurile personale ale debitorului, libere de gaj sau de ipotecă, și mijloacele bănești;

b) în al doilea rând, vor fi sechestrate bunurile debitorului care se află în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, libere de gaj sau de ipotecă;

c) în al treilea rând, vor fi sechestrate bunurile gajate sau ipotocate;

d) în ultimul rând, va fi sechestrat bunul imobil în care domiciliază debitorul.

Deși această ordine de sechestrare este prevăzută pentru faza executării hotărârii judecătorești, o considerăm aplicabilă, deoarece:

- această ordine oricum va fi urmată de executorul judecătoresc la faza executării, indiferent de faptul dacă au fost sau nu aplicate măsuri de asigurare a acțiunii;
- se ține cont și de interesele pârâtului-debitor, astfel această ordine îl protejează de unele abuzuri ce ar putea fi comise de executor.

În ceea ce privește aplicarea sechestrului asupra bunurilor și sumelor de bani ale persoanelor juridice și ale persoanelor fizice cu statut de întreprinzător, ordinea aplicării este prevăzută în art. 176 CPC.

Obiect al măsurii de asigurare poate constitui orice bun ori o universalitate de bunuri care se află în circuitul civil, indiferent de faptul în a cui posesie se află ele, precum și orice drept patrimonial sau creanță bănească.

Pot fi urmărite atât bunurile personale ale debitorului, cât și partea socială (participațiunea) care-i aparține într-o proprietate comună (indiferent de forma organizatorico-juridică a societăților comerciale), cota-parte din proprietatea în devălmășie a soților.

Partea socială a membrului societății cu răspundere limitată reprezintă o fracțiune din capitalul social al acestei societăți și poate fi obiect al măsurii de asigurare.

Art. 22 al Legii privind libertatea de exprimare enumeră expres și exhaustiv măsurile de asigurare a acțiunii, care, de fapt, se încadrează în prevederile art.175 CPC, fiind exemple ale măsurilor generale de asigurare în litigii care rezultă din legea menționată.

Astfel, asigurarea acțiunii civile prin aplicarea sechestrului se referă la tirajul care conține informația contestată. Iar interzicerea pârâtului la săvârșirea unor anumite acte (art.175, alin.(1), lit.b) CPC) se concretizează prin interdicția de a răspândi informația contestată sau prin interdicția de a distruge înregistrările audio și video.

Caracterul patrimonial sau nepatrimonial al pretențiilor nu este un factor determinant pentru a dispune sechestrarea bunurilor, ca măsură asiguratorie. Astfel, dacă reclamantul justifică scopul prevăzut de CPC sau de legea specială, judecătorul poate aplica această măsură de asigurare și atunci când se pretinde repararea prejudiciilor morale.¹¹ Însă trebuie respectate limitele impuse prin legi speciale, de exemplu, „*Nu se admite aplicarea sechestrului pe bunurile pârâtului, inclusiv pe contul bancar, pentru asigurarea pretențiilor privind compensarea prejudiciului moral*” (art.22, alin.(5) Legea 64 din 23.04.2010 privind libertatea de exprimare).

Specificul procedurii asigurării acțiunii

Procedura aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii este specifică și impune respectarea mai multor rigori cu caracter imperativ:

- Asigurarea de acțiuni se poate dispune doar dacă persoana interesată a cerut. Din oficiul instanței se poate dispune doar suspendarea actului administrativ, în condițiile art.21 din Legea contenciosului administrativ. Persoana interesată, de regulă, este reclamantul, dar intervenientul principal, pârâtul în acțiuni reconvenționale, procurorul sau subiecții prevăzuți în art.73 CPC, reprezentanții legali și cei contractuali¹² de asemenea pot solicita asigurarea acțiunii civile;
- Cererea de asigurare a acțiunii, indiferent dacă este parte integrantă a cererii de chemare în judecată sau este perfectată ca act¹³ separat, trebuie să conțină motivele și circumstanțele pentru care se solicită asigurarea acțiunii (art.177, alin.(1) CPC);
- În practică, persoanele interesate solicită aplicarea sechestrului pe bunurile imobile sau mobile ale pârâtului, fără a indica exact care sunt acestea, fără a indica valoarea acțiunii sau fără a ține cont de aceasta. Formulările respective pot fi justificate de faptul că reclamantul, deși a depus toată diligența, nu a reușit să afle informația necesară, în special cea protejată de secretul bancar. Admitem ca fiind legale asemenea cereri, or, pentru a dispune asigurarea unei acțiuni civile, judecătorul sau instanța trebuie să țină cont de justificarea asigurării acțiunii și de limita asigurării raportată la valoarea acțiunii. În asemenea cazuri, judecătorul sau instanța va emite titluri executorii, accentuând sarcina executorilor judecătorești de a evalua bunurile imobile pe care aplică sechestrul, de a identifica sumele de bani disponibile în conturile debitorului în oricare din băncile din RM și, cel mai important, de a nu depăși valoarea acțiunii.

În concluzie, considerăm că judecătorii sau instanțele pot asigura acțiunea civilă aplicând sechestrul pe bunurile care urmează să le identifice executorul cu o singură condiție – să se indice valoarea acțiunii, iar executorii judecătorești să nu aplice sechestre excesive.¹⁴

Pentru practica judiciară nu este important când persoana interesată solicită asigurarea acțiunii, ci când judecătorul sau instanța este obligată să soluționeze respectiva cerere. Astfel, asigurarea acțiunii cerută odată cu depunerea cererii de chemare în judecată se va soluționa abia în ziua emiterii încheierii privind acceptarea cererii de chemare în judecată, fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces (art. 177, alin.(2) CPC). Atenționăm că judecătorului i se va distribui cererea de chemare în ju-

decată în termen de 24 ore prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor. Din acest moment, legea oferă 5 zile pentru a decide în privința acceptării cererii de chemare în judecată. Este posibil și legal ca judecătorul să decidă, în acest sens, întrun termen mai scurt, după cum este posibil ca judecătorul să dispună și refuzarea (art.169 CPC), restituirea (art.170 CPC) cererii de chemare în judecată sau să nu-i dea curs (art.171 CPC). În aceste cazuri, bineînțeles, solicitarea de asigurare a acțiunii nu va fi încă soluționată.

Dacă cererea de asigurare a acțiunii este depusă în instanță după intentarea procesului, aceasta se va soluționa în termen de o zi de la depunere, fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces. (art.177, alin.2 CPC).

În mod excepțional, există posibilități legale de asigurare a acțiunii civile înainte de adresarea în judecată. De exemplu, art.22 al Legii nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare prevede posibilitatea solicitării măsurilor de asigurare a acțiunii „*concomitent cu depunerea cererii prealabile către mass-media*”. Pentru a respecta această prevedere legală, considerăm necesar a clarifica următorul mecanism de aplicare. Cererea de asigurare a acțiunii în asemenea pricini civile trebuie adresată în formă scrisă judecătoriei care ar fi competentă din punct de vedere teritorial să examineze pretențiile ce rezultă din aplicarea legii menționate. În conținutul cererii, reclamantul, în mod obligatoriu, trebuie să indice ce pretenții și către cine a formulat, precum și dacă le-a adresat în prealabil. Extrem de importantă este justificarea aplicării măsurii de asigurare a acțiunii înaintea adresării în judecată, care, de asemenea, este un element esențial al conținutului acestei cereri. Indiscutabil, la această cerere trebuie anexată dovada în original a cererii prealabile expediată și/sau chiar primită de către pârât. asemenea cereri se vor înregistra, distribui aleatoriu și examina unipersonal de către judecătorul desemnat conform legii. Procedura examinării și soluționării unei astfel de cereri va fi identică unei cereri obișnuite de asigurare a acțiunii (art.177-181 CPC). Dacă cererea de asigurare anticipată a acțiunii a fost adresată instanței care nu are competență teritorială sau nu este anexată dova în original a adresării prealabile, ori asigurarea nu este justificată de scopul legal, judecătorul va emite o încheiere de neasigurare a acțiunii pe acest motiv.

Conform art.59 din Legea nr.139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe, „*Măsurile prevăzute la alin. (1) și (2) pot fi revocate la cererea pârâtului, dacă reclamantul nu a inițiat, în decurs de 20 de zile lucrătoare, proceduri care să conducă la examinarea cazului de către instanța de judecată*”. Aceas-

tă prevedere specifică permite judecătorului să aplice prin încheiere imediat executorie asigurarea unei acțiuni civile viitoare, cu respectarea procedurii anterior descrisă. Credem însă că măsurile asiguratorii **nu „pot fi revocate”**, ci trebuie anulate la cererea pârâtului prin încheiere conform art.180 CPC. În caz contrar, asigurarea anticipată a acțiunii civile va constitui o măsură inequitabilă, lipsită de suport legal, care va putea prejudicia grav pârâtul.

Conform art.80 și 75 din Legea nr.50 din 07.03.2008 privind protecția invențiilor, pe lângă condițiile și procedurile similare celor analizate mai sus este obligatorie „*depunerea unei cauțiuni sau a unei garanții echivalente corespunzătoare, necesare reparării prejudiciilor care ar putea fi cauzate pârâtului în cazul în care nu va fi constatată existența unei încălcări*”.

Atenționăm instanțele despre normele legale care prevăd asigurarea acțiunii civile **chiar fără a avea cauza pe rol**. De exemplu, aplicarea măsurilor asiguratorii la orice etapă a procedurii arbitrale (art.10 din Legea nr. 23 cu privire la arbitraj) sau chiar înaintea arbitrajului (art.23, al.1, Legea nr. 23 cu privire la arbitraj).

Ținând cont de aceste situații procesuale atipice și de prevederile art. 174 CPC, „*Asigurarea se admite în orice fază a procesului, până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă*”, totuși reiterăm că în procedura civilă nu se poate dispune asigurarea acțiunii civile în următoarele situații:

- a. la faza intentării procesului – de la depunerea cererii de chemare în judecată până la emiterea încheierii de acceptare a acesteia (art.177, alin.(2) CPC);
- b. în timpul suspendării procesului (art.260, alin.(2) CPC)¹⁵;
- c. după emiterea hotărârii până la punerea pe rol a cererii de apel¹⁶;
- d. în cadrul examinării recursului de către CSJ (art.438, alin.(1) CPC)¹⁷;
- e. în faza examinării admisibilității cererii de revizuire¹⁸;
- f. în procedură specială¹⁹;
- g. în procedura în ordonanță²⁰.

Încheierea de asigurare a acțiunii este imediat executorie (art.178 CPC). Acest efect, prevăzut de lege, este favorabil părții care a obținut asigurarea acțiunii și este opozabil părții adverse, care trebuie înștiințată de către instanța de judecată despre măsura de asigurare aplicată. Ținând cont de faptul că, de regulă, astfel de încheieri se emit fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces, precum și de efectele dure ale acestora, instanța va trebui să înștiințeze persoana sau persoanele vizate a doua zi

de la data emiterii încheierii de asigurare a acțiunii prin scrisoare cu aviz de recepție. Tergiversarea înștiințării persoanelor vizate în încheierile de asigurare a acțiunii civile este exclusiv responsabilitatea instanței de judecată.

Contestările în materia asigurării acțiunii civile

Judecătorul sau instanța, ca urmare a cererii de asigurare a acțiunii, va emite o încheiere separată, motivată de asigurare sau neasigurare a acțiunii. Ambele pot fi contestate cu recurs în termen de 15 zile de când persoana interesată a aflat despre pronunțarea lor²¹ (art.177, alin.(3), art.181, alin.(1) și (2) CPC). Examinarea cererii de asigurare a acțiunii, indiferent de soluția dispusă de judecător sau instanță, dă naștere la un conflict între părți, diferit de acel care se poartă asupra fondului cauzei.²² De aceea, sub auspiciul unui proces echitabil, părțile interesate nu pot fi lipsite de dreptul de contestare a încheierilor judecătorești, atât pârâtul când acțiunea civilă este asigurată, cât și reclamantul când i se refuză asigurarea solicitată.

Dacă se depune recurs împotriva încheierii de asigurare sau neasigurare a acțiunii, examinarea cauzei civile, de fapt, se va suspenda, or instanța va trebui să expedieze dosarul împreună cu cererea de recurs instanței superioare. Recursul se va examina în condițiile art. 423-428 CPC, fără participarea justițiabililor vizați.

Instanța superioară poate menține sau anula încheierea de asigurare sau neasigurare a acțiunii. În ultimul caz procesual este posibil ca instanța superioară să dispună asigurarea acțiunii civile. Respectiv, se va emite o încheiere judecătorească și un titlu executoriu în acest sens.²³

Instanța, în cauze civile generale, poate²⁴ cere reclamantului depunerea unei cauțiuni odată cu asigurarea acțiunii (art. 182 CPC). Valoarea cauțiunii trebuie să fie egală cu prejudiciile care ar putea fi cauzate pârâtului prin asigurarea acțiunii. Cauțiunea se păstrează până când hotărârea sau încheierea de încetare a procesului, ori de scoatere de pe rol devin irevocabile, plus 2 luni pentru intentarea acțiunii de reparare a prejudiciilor cauzate prin asigurarea acțiunii. Acest aspect procesual al asigurării acțiunii civile este aproape inaplicabil în practică, întrucât instanțele în pricini civile generale nu sunt obligate să ceară cauțiune, iar aplicarea discreționară, doar în unele cazuri, a acestor prevederi ar putea amplifica practica judiciară neuniformă și bănuielile în lipsa de imparțialitate a instanței. Însă impedimentul cel mai greu de depășit în acest caz este necesitatea evaluării de către instanță a prejudiciilor viitoare ale pârâtului.

Măsurile de asigurare a acțiunii pot fi anulate, din oficiu sau la cerere (art.180 CPC), prin încheiere, care este susceptibilă de recurs. Legea nu prevede expres recursul drept cale de atac în asemenea cazuri, dar art.181, alin.(2) CPC menționează că „*Recursul împotriva încheierii de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii sau de substituie a unei forme de asigurare cu o alta suspendă executarea încheierii*”. În acest sens, încheierile de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii sau de substituie a unei forme de asigurare cu o alta sunt, de asemenea, imediat executorii, și doar exercitarea recursului (de exemplu, în a 15 zi) are efect suspensiv.

Acest act procesual îl poate face instanța care a dispus asigurarea acțiunii sau cea care are cauza pe rol, de exemplu - altă instanță care a primit pricina după strămutare, conform art.43 CPC, sau curtea de apel în cursul examinării apelului. Atenționăm că, dacă asigurarea acțiunii se face fără înștiințarea pârâtului și a celorlalți participanți la proces, atunci anularea măsurilor de asigurare se soluționează în ședință de judecată (art.180, alin.(2) CPC). Anularea măsurilor de asigurare a acțiunii poate fi efectul admiterii recursului împotriva încheierii de asigurare de către instanța ierarhic superioară și, în acest caz, efectul anulării este imediat. Dacă pretenția reclamantului a fost respinsă, măsurile anterioare de asigurare a acțiunii se mențin până când hotărârea judecătorească devine definitivă, însă în dispozitivul hotărârii trebuie specificată anularea măsurilor de asigurare. Dacă hotărârea devine definitivă și irevocabilă prin neatacare, acest punct al dispozitivului va facilita situația justițiabililor. Curțile de apel vor indica din oficiu în dispozitivul deciziilor anularea măsurilor de asigurare a acțiunii, dacă, drept rezultat al examinării apelului, pretențiile reclamantului se vor respinge. Judecătorii, curțile de apel, CSJ vor proceda în același fel, dacă emit încheieri de scoatere de pe rol a cererii sau de încetare a procesului.²⁵

Deși Codul de Procedură Civilă nu prevede expres acest lucru, este important să menționăm că, în momentul în care vorbim de anularea măsurilor de asigurare a acțiunii, putem vorbi și despre anularea parțială a lor, atunci când, de exemplu, reclamantul micșorează quantumul pretențiilor sale, și pârâtul înaintează o cerere în acest sens.

Dacă măsurile de asigurare au fost depuse în cazuri speciale înaintea intentării procesului, atunci anularea acestora se va face în condițiile exprese prevăzute de legile speciale, dar cu respectarea procedurii prevăzută de CPC, adică prin încheieri care se execută imediat, dar care se contestă cu recurs (art.180 CPC). Considerăm că atât pârâtul poate cere anularea unei măsuri asiguratorii aplicate anticipat,

cât și reclamantul însuși, dacă s-a răzgândit să înainteze acțiunea împotriva pârâtului și este interesat să nu repare prejudiciul excesiv care ar putea fi cauzate pârâtului.

Dacă au fost dispuse măsuri de asigurare a acțiunii menținute până la executarea hotărârii judecătorești, prin care s-au admis pretențiile reclamantului, ele, în mod firesc, trebuie să-și piardă efectul odată cu încetarea procedurii de executare (art.83, CE). Însă încheierea de asigurare a acțiunii emisă de instanța de judecată va fi anulată tot de către aceeași instanță de judecată, la cererea persoanei interesate în temeiul încetării procedurii de executare, adică după intrarea în vigoare a încheierii privind încetarea procedurii de executare (art.84, alin.(3) și art.85 CE). Abia în acest caz se va recurge la art.180 CPC, respectându-se procedura prevăzută de alin.2 „*anularea măsurii anterioare de asigurare a acțiunii se soluționează în ședință de judecată. Participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor repetată însă nu împiedică examinarea problemei*”.

Analizând prevederile legale în vigoare (art.182 CPC), depistăm patru condiții care generează participantului la proces dreptul de a intenta acțiune în repararea prejudiciului cauzat prin aplicarea măsurilor de asigurare:

- admiterea de către instanță a cererii privind aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii împotriva pârâtului și menținerea acestora pe parcursul examinării cauzei până hotărârea devine definitivă;
- existența legăturii de cauză-efect între aplicarea măsurilor de asigurare și prejudiciul survenit prin aplicarea lor;
- respingerea pretențiilor reclamantului din cererea principală prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești;
- devenirea hotărârii judecătorești irevocabile.

În concluzie: asigurarea acțiunii civile trebuie să fie dispusă legal, conform procedurii stabilite, să corespundă scopului legitim și să fie proporțională, adică ingerințele în drepturile pârâtului trebuie să fie echilibrate într-o măsură rezonabilă de protecția anticipată a drepturilor reclamantului. De aceste limite trebuie să țină cont atât judecătorii, cât și instanțele ierarhic superioare.

Bibliografie:

1. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova (în continuare CPC) din 30.05.2003. MO al RM nr.111-115/451 din 12.06.2003.
2. În reglementarea anterioară (până la 01.12.2012) art.174 CPC prevedea și/sau al doilea scop exprimat prin sintagma „evitarea dificultăților judecătorești”.

3. Art. 22, alin. 4 al Legii nr. 64 din 23.04.2010 prevede „Instanța de judecată poate aplica măsurile de asigurare stipulate la alin. (3) lit. a) și b) doar dacă reclamantul demonstrează că ar putea suporta prejudiciu care nu ar putea fi compensate prin despăgubirile ulterioare și că măsura de asigurare a acțiunii depășește interesul public de a cunoaște această informație.”
4. Legea contenciosului administrativ Nr. 793 din 10.02.2000.
5. Art. 64 Legea nr. 161/2007 privind protecția desenelor și modelelor industriale; art. 80 Legea nr.50/2008 privind protecția invențiilor; art. 68 Legea nr. 38/2008 privind protecția mărcilor;
6. Art. 54 Legea nr.66/2008 privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și a specialităților tradiționale garantate; art. 78 Legea nr. 39-XVI/2008 privind protecția soiurilor de plante;
7. Art. 59 Legea nr. 139/2010 privind dreptul de autor și drepturi conexe.
8. Cauza BIMER SA contra Moldovei (cererea nr.15084/03), hotărârea din 10.07.2007; Cauza Megadat.com. SRL contra Moldovei (cererea nr. 21151/04), hotărârea din 08.04.2008.
9. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24.12.2004. Monitorul Oficial al R.Moldova nr. 34-35/112 din 03.03.2005443/24.12.2004.
10. Hotărârea Plenului C.S.J. cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a legislației ce reglementează asigurarea acțiunii la judecarea cauzelor civile nr.32 din 24.10.2003, pct.7.
11. Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile, coordonator Mihai Poalelungi, - Cartier juridic, 2006, pag.176.
12. Dreptul de a înainta cererea de asigurare a acțiunii nu este un drept special și nu necesită o împuternicire specială, deoarece nu este prevăzută în art. 81 CPC.
13. Deși legea nu instituie forma scrisă obligatorie a cererii de asigurare a acțiunii, considerăm că acest lucru rezultă implicit nu doar din importanța actului și a consecințelor acestuia, ci și din art. 177, alin.1 CPC care indică expres conținutul cererii de asigurare. Procedura examinării respectivei cereri este un argument suplimentar în favoarea formei scrise a cererii de asigurare a acțiunii, indiferent de momentul adresării instanței.
14. În cazul în care persoana interesată consideră că executorul judecătoresc executând titlul executoriu emis în baza încheierii de asigurare a acțiunii a depășit limita valorii acțiunii poate contesta acțiunile executorului în instanța conform art. 161- 1613 CE. Examinarea contestării respective nu este temei de amânare sau suspendare a examinării fondului cauzei civile, dacă încheierea de asigurare a acțiunii nu a fost contestată.
15. În cazul în care un proces suspendat nu se reia, de ex. succesorul reclamantului decedat nu dorește să intervină și să continue susținerea pretențiilor predecesorului, atunci apare pericolul ca măsurile asiguratorii anterior aplicate să se mențină și să prejudicieze părătul pe termen nedeterminat. Considerăm posibilă anularea măsurilor de asigurare a acțiunii de către instanța care a dispus suspendarea procesului la cererea justificată a părătului conform art.180 CPC.
16. Art.258 CPC nu se va aplica, or acesta se justifica împreună cu executarea imediată facultativă (art.257 CPC) care a fost abrogată. Cu toate acestea instanța de fond, dacă va admite pretențiile reclamantului, va putea la cererea acestuia să dispună prin dispozitivul hotărârii aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii. Curtea de apel va aplica art.177, alin.(2) CPC în modul corespunzător, adică va soluționa cererea de asigurare a acțiunii formulată odată cu cererea de apel, dacă nu a aplicat art. 368, 369 CPC.
17. Prin Legea 155 din 05.07.2012 această prevedere se impune prin excluderea împuternicirii anterior existente.
18. În pofida prevederii art.452, alin.(1) CPC conform căreia „Instanța examinează cererea de revizuire în ședință publică în conformitate cu normele de examinare a cererii de chemare în judecată” considerăm că la această etapă procesuală revizuiul nu are nici un motiv să ceară asigurarea acțiunii, or, acțiune civilă nu există, iar hotărârea, încheierea sau decizia irevocabil cu mare probabilitate ar putea fi executate deja. Dacă oricum executarea nu a început, această situație este totalmente la discreția persoanei interesate, care poate solicita începerea executării silite și asigurarea executării în condițiile legii.
19. Procedura specială este diametral opusă procedurii contencioase. Chiar dacă art.280, alin.1 CPC prevede „În procedură specială, pricinile se examinează de instanțele judecătorești după regulile de examinare a acțiunilor civile, cu excepțiile și completările stabilite în prezentul cod la cap.XXIII-XXXIV și în alte legi.”, totuși lipsa litigiului de drept, a părților cu interese contradictorii confirmă și lipsa instituției asigurării acțiunii. Solicitarea asigurării acțiunii civile în procedură specială echivalează cu apariția litigiului de drept, fapt care poate determina instanța să scoată cererea de pe rol în condițiile art.280, alin.3 CPC și să refuze în asigurarea acțiunii conform art.177, alin.3 CPC. Aceste două acte de dispoziție vor face conținutul aceleiași încheieri judecătorești, astfel încât se ordoneze procedura contestării cu recurs.
20. Procedura în ordonanță este concepută de legiuitor ca una simplificată, de aceea aplicarea instituției asigurării acțiunii deși s-ar părea că se justifică, va impune un mecanism prea complicat de anulare, substituție sau contestare a măsurilor asiguratorii.
21. Deși legea prevede ad literam numai încheierile de asigurare a acțiunii, ținând cont de principiul egalității de arme, CSJ a considerat justă aplicarea extensivă a art.181, alin.1 CPC.
22. Dumitru Rădescu, Elena Rădescu, Georgeta Stoican. Dicționar de drept civil și proceduri civile. Editura C.H.Beck, București, 2009, pag.77.
23. Chiar dacă art.12 CE prevede „Titlul executoriu se eliberează creditorului la cerere de către prima instanță, după rămânerea definitivă a hotărârii.”, situația asigurării acțiunii civile nu care sub incidența acestei prevederi din simplul motiv că nu ne referim la fondul cauzei civile, soluționată prin hotărâre, iar curtea de apel sau CSJ (CSJ doar ca instanță de recurs împotriva încheierilor de neasigurare emise de curtea de apel) vor putea emite încheieri de asigurare de acțiuni și respectiv titluri executorii. Argumentul forte în favoarea acestei concluzii rezidă în efectul imediat al asigurării acțiunii civile indiferent de instanța care o dispune.
24. În cazul legilor speciale privind proprietatea intelectuală cauziunea este obligatorie.
25. Recomandarea nr. 14 privind anularea măsurilor de asigurare a acțiunii civile, <http://www.csj.md/content.php?menu=1807&lang=5>. (vizitat la 10.03.2013)